

Um 8. gr.

Í a-lið er lögð til breyting á 2. málsl. 2. mgr. 7. gr. laganna og gerð sú krafa að Matvælastofnun meti hvort umsækjandi uppfylli kröfur sem gerðar eru í reglugerð um velferð lagareldisdýra. Fyrir var gerð sú krafa til Matvælastofnunar að hún mæti hvort umsækjandi uppfyllti heilbrigðiskröfur vegna lagareldisdýra og afurða þeirra.

Samkvæmt b-lið er Matvælastofnun skylt, við endurnýjun á rekstrarleyfi, að endurmeta hvort rekstrarleyfishafi uppfylli kröfur laga um heilbrigði dýra og afurða auk krafna um velferð dýra. Þá er einnig tekið fram að við lok gildistíma rekstrarleyfis sé heimilt, að framkominni umsókn, að úthluta eldissvæðum að nýju til hlutaðeigandi, það er þáverandi leyfishafa, að framkominni umsókn. Til þessa getur einnig komið ef rekstrarleyfi er breytt þannig að gefa þarf út nýtt leyfi, þótt ekki þyki ástæða til að orða það í frumvarpsgreininni. Rétt þykir að hafa skýr fyrirmæli um þetta til að tryggja fiskeldisfyrirtækjum eðlilegan fyrirsjáanleika um starfsemi sína. Ekki kemur því til opinberrar auglýsingar við slíka endurnýjun. Nefna má einnig að komi til breyttar reglur um inntak rekstrarleyfa leiðir af almennum lagaskilareglum að byggt yrði á þeim, þ.e. gildandi ákvæðum laga um inntak rekstrarleyfa hverju sinni.

Um 9. gr.

Lagt til að upptalningu í 2. málsl. 1. mgr. 8. gr. laganna verði breytt til samræmis við aðrar breytingar sem lagðar eru til í frumvarpinu. Þannig er lagt til að í umsókn komi fram upplýsingar um innra eftirlit stöðvarinnar svo að meta megi hvort slíkt eftirlit standist kröfu laga. Felld er brott krafa um upplýsingar um gæðakerfi en innra eftirlit á að fela í sér upplýsingar um gæðakerfi. Jafnframt er krafist upplýsinga um stærð og framleiðslumagn stöðvar mælt í lífmassa og magn frjórna laxa og ófrjórna í fyrirhuguðu eldi í samræmi við þær breytingar sem frumvarpið felur í sér.

Lagt er til að 3. málsl. 1. mgr. 8. gr. laganna falli brott en þar segir: „Þá skal fylgja umsókn burðarþolsmat fyrir viðkomandi sjókvíaeldissvæði sem framkvæmt hefur verið af Hafrannsóknastofnun eða öðrum aðila sem ráðuneytið samþykkir að fenginni bindandi umsögn Hafrannsóknastofnunar.“ Þetta ákvæði er nú óþarft þar sem burðarþolsmat er forsenda fyrir úthlutun eldissvæða. Í 7. gr. frumvarpsins er gert ráð fyrir nýju ákvæði þar sem fjallað er um ákvörðun um burðarþol og framkvæmd þess.

Í greininni er lagt til að felld verði brott úr 4. málsl. 1. mgr. 8. gr. laganna tilvísun í heimild 2. mgr. 17. gr. laga um mat á umhverfisáhrifum, nr. 106/2000, þar sem framkvæmdaraðili getur óska eftir leyfi Skipulagsstofnunar til að vinna samtímis að mati á umhverfisáhrifum og starfsleyfi. Um ástæður þessa er fjallað í almennum athugasemdum en þetta er nauðsynlegt þar sem í frumvarpinu er lagt til að umsækjandi um rekstrarleyfi skuli fara í gegnum matsferli Skipulagsstofnunar ef stofnunin telur slíkt ferli nauðsynlegt áður en hann getur sótt um rekstrarleyfi hjá Matvælastofnun. Þetta er í samræmi við efnisákvæði 11. gr. frumvarpsins sem kveður á um að við útgáfu rekstrarleyfis skuli ávallt gætt að því að fullnægt sé ákvæðum laga um mat á umhverfisáhrifum við útgáfu rekstrarleyfis auk þess sem Matvælastofnun er þar gert skylt að taka rökstudda afstöðu til álits Skipulagsstofnunar um mat á umhverfisáhrifum umræddrar framkvæmdar.

Jafnframt er lagt til að ásamt umsögn skuli fylgja gögn um heimild til afnota af landi eða vatni en felld brott sú skylda að leggja fram skilríki um heimild til afnota af sjó, enda hefur slíkra skilríkja ekki verið krafist af stjórnvöldum. Hins vegar er það áréttað í ákvæðinu að þegar eldissvæðum er úthlutað samkvæmt nýrri reglu 4. gr. a laganna með auglýsingu leggi umsækjandi fram gögn um úthlutun eldissvæðisins.

Loks er 2. mgr. 8. gr. laganna breytt þannig að krafa um staðfestingu á a.m.k. 30% eigin fjármögnun eldis gildir einungis í sjókvíaelði en ekki í eldi á landi eins og nú er gerð krafa um. Þetta þýðir að eldi í kvíum í sjó, söltu vatni og lokuðum eldisbúnaði þarf að uppfylla kröfur um eigin fé í rekstrinum. Jafnframt eru kröfur um eiginfjárlutfallið gerðar skýrari þannig á eiginfjárlutfallið að vera tiltekið lágmark að teknu tilliti til fjárfestinga í mannvirkjum og búnaði sem á að tilgreina í sérstakri áætlun um fjárfestingar í mannvirkjum og búnaði. Að auki er sett fram sú regla að staðfesting á stöðu eigin fjár og eiginfjárlutfalli skuli miðast við það tímamark þegar umsókn er lögð fram.

Um 10. gr.

Með frumvarpsgreininni er lagt til að 1. mgr. 9. gr. laganna falli brott en þar segir: „Umsóknir um rekstrarleyfi fyrir sjókvíaelði á sama sjókvíaeldissvæði skulu afgreiddar í þeirri röð sem þær berast Matvælastofnun, enda fullnægi umsókn skilyrðum laga þessara.“ Frumvarpið gerir ráð fyrir að eldissvæðum verði úthlutað samkvæmt auglýsingu og hagstæðasta boði. Sé tilboði tekið og úthlutað til tilboðsgjafa skal hann sækja um rekstrarleyfi til Matvælastofnunar og hefja umsóknarferlið hjá stofnuninni. Vegna þessa er ákvæðið óþarft til framtíðar en sambærilegt ákvæði er í bráðabirgðaákvæði vegna umsókna sem nú eru í ferli.

Í 1. mgr. greinarinnar kemur nýtt ákvæði þar sem segir að ákvörðun Skipulagsstofnunar um matsskyldu framkvæmdar eða álit Skipulagsstofnunar um umhverfisáhrif framkvæmdar skuli liggja fyrir áður en tillaga að rekstrarleyfi er auglýst opinberlega eða í síðasta lagi við útgáfu leyfis. Matvælastofnun er skylt að taka rökstudda afstöðu til álits Skipulagsstofnunar um matsskyldu framkvæmdar eða álit stofnunarinnar um umhverfisáhrif framkvæmdar áður en tillaga að rekstrarleyfi er auglýst opinberlega eða í síðasta lagi við útgáfu leyfis, sbr. ákvæði 2. mgr. frumvarpsgreinarinnar, en það er í samræmi við nýlegan úrskurð úrskurðarnefndar umhverfis- og auðlindamála.

Í 3. mgr. greinarinnar segir að Matvælastofnun skuli taka tillit til áhættumats vegna erfðablöndunar skv. 6. gr. a og burðarþolsmats skv. 6. gr. b og taka rökstudda afstöðu til sjúkdómstengdra þátta sem kunna að fylgja starfsemi fiskeldisstöðvar. Hér er vísað til áhættumats erfðablöndunar og burðarþolsmats í stað hugtaksins „vistfræði“ sem er óljóst hugtak í þessu samhengi. Orðin „vistfræðilega þætti“ eru því felld brott úr ákvæðinu.

Um 11. gr.

Í ákvæðinu er lögð til breyting á 1. másl. 1. mgr. 10. gr. þar sem nú er lögð sú skylda á Matvælastofnun að auglýsa tillögu að rekstrarleyfi skv. 10. gr. a, en hér er um að ræða nýjar kröfur gagnvart Matvælastofnun. Þannig er Matvælastofnun nú heimilt að gefa út rekstrarleyfi ef umsókn um rekstrarleyfi fullnægir skilyrðum laganna og auglýsing tillögu að rekstrarleyfi skv. 10. gr. a hefur átt sér stað.

Rekstrarleyfi sem gefin eru út samkvæmt gildandi lögum eru til tíu ára í senn. Í frumvarpinu er gert ráð fyrir þeirri meginreglu að rekstrarleyfi sem eru í umsóknarferli á svæðum sem hafa verið metin til burðarþols verði gefin út til sextán ára í senn. Öðru máli gegnir um rekstrarleyfi sem gefin eru út eftir úthlutun skv. 4. gr. a laganna, en þau verði ótímabundin. Það má telja eðlilegt þar sem umsækjandi hefur gengið í gegnum tiltekið úthlutunarferli þar sem hagstæðasta tilboði var tekið.

Í ákvæðinu er lagt til að upptalningu í 2. mgr. 10. gr. laganna verði breytt til samræmis við aðrar breytingar sem lagðar eru til í frumvarpinu. Þannig er lagt til að í umsókn komi fram upplýsingar um stærð fiskeldisstöðvar mælt í leyfilegum lífmassa og hvort um sé að ræða eldi frjórna laxa og ófrjórna auk þeirra upplýsinga sem tilgreindar eru í gildandi lögum.

Jafnframt hefur reglugerðarheimild verið gerð víðtækari en áður þar sem setja skal nánari ákvæði í reglugerð um þær aðferðir sem skylt er að nota til að rekja uppruna eldislaxa til ákveðinna sjókvíaeldisstöðva og framkvæmd þeirra. Skylt verður að halda skrá yfir uppruna eldislaxa sem byggist á gagnagrunni um erfðaefni hjá framleiðanda hroгна. Ekki er af þeim sökum lengur talin þörf á uggaklippingum á eldisfiski sem auk þess geta valdið sjúkdóms-hættu.

Í 4. mgr. segir með sama hætti og í gildandi lögum, eins og þeim var breytt með lögum um skipulag haf- og strandsvæða, nr. 88/2018, að skilyrði fyrir útgáfu rekstrarleyfis er að fyrirhuguð starfsemi samræmist skipulagi á svæðinu samkvæmt skipulagslögum eða lögum um skipulag haf- og strandsvæða. Þetta þýðir að rekstrarleyfi skuli samræmast skipulagi á umræddu svæði. Þetta er í samræmi við 12. gr. skipulagslaga og 7. gr. laga um haf- og strand-svæði þar sem segir að nýting og vernd auðlinda haf- og strandsvæða, þ.m.t. mannvirkjagerð á slíkum svæðum og aðrar framkvæmdir og umferð sem hefur áhrif á umhverfið og breytir ásýnd þess eða hefur áhrif á aðra nýtingu og vernd, skuli vera í samræmi við stefnu um skipulag haf- og strandsvæða og strandsvæðisskipulag þar sem það er fyrir hendi. Hér skal tekið fram að í þeim tilvikum sem strandsvæðisskipulag hefur ekki tekið gildi kemur slíkt almennt ekki í veg fyrir að unnt sé að gefa út leyfi.

Um 12. gr.

Hér er um nýtt ákvæði að ræða og er efni þess í samræmi við 3. mgr. 7. gr. laga nr. 7/1998, um hollustuhætti og mengunarvarnir. Hér er lögð sú skylda á Matvælastofnun að auglýsa tillögu að rekstrarleyfi. Heimilt er að gera skriflegar athugasemdir við tillögur Matvæla-stofnunar innan fjögurra vikna frá auglýsingu. Þannig er gert ráð fyrir að tillaga að rekstrarleyfi skuli birt með sama hætti og starfsleyfi sem Umhverfisstofnun gefur út. Ákvæðið skyldar jafnframt bæði Matvælastofnun og Umhverfisstofnun til að auglýsa tillögur sínar að leyfum samtímis.

Í ákvæðinu er einnig áréttað að birta skuli með auglýsingu á vef Matvælastofnunar útgáfu og gildistöku rekstrarleyfa. Áfram mun Umhverfisstofnun birta á vefsíðu sinni þær upplýsingar sem henni ber samkvæmt ákvæðum laga um hollustuhætti og mengunarvarnir.

Um 13. gr.

Með 1. mgr. er mælt fyrir um að ætli rekstrarleyfishafi að stunda bæði eldi á frjóum og ófrjóum laxi skuli Matvælastofnun gefa út aðskilin rekstrarleyfi og tekið fram að eldi ófrjórna laxa skuli halda aðgreindu frá eldi frjórna laxa.

Í 2. mgr. er síðan nýmæli um skyldu um stöðvarskírteini fyrir allar sjókvíaeldisstöðvar útgefið af faggiltri skoðunarstofu. Í ákvæðinu kemur einnig fram hvaða upplýsingar skuli vera í slíku skírteini.

Samkvæmt 3. mgr. er ráðherra falið að setja nánari reglur í reglugerð um upphaf starfsemi, þar sem fram koma meðal annars nánari reglur um staðarúttekt, matsgreiningar festinga, meginíhluti og stöðvarskírteini.

Um 14. gr.

Hér eru gerðar breytingar á 1. mgr. 13. gr. laganna vegna veiða eldisfisks sem strýkur.

Gert ráð fyrir að Fiskistofa skuli að eigin frumkvæði kanna aðstæður á eldisvæði ef fram koma upplýsingar um strokufisk úr sjókvíaeldi eða eldisstöð og hlutast til um aðgerðir skv. 2.–4. mgr. 13. gr. laganna. Sama á við ef fram kemur rökstuddur grunur um strokufisk úr sjókvíaeldi eða eldisstöð. Gert er ráð fyrir að Fiskistofa bregðist við án tafar. Þannig er gert

ráð fyrir að Fiskistofa sannreyni slíkar upplýsingar eða rökstuddan grun um strokufisk en bíði ekki eftir tilkynningu frá rekstrarleyfishafa eða þriðja aðila.

Rekstrarleyfishafi hefur enn sem fyrr þá skyldu að tilkynna strok eldisfisks úr eldi án tafar til Fiskistofu. Hann skal nú jafnframt tilkynna slíkan atburð til Matvælastofnunar og Umhverfisstofnunar.

Um 15. gr.

Gert er ráð fyrir að tekið verði upp í lög nr. 71/2008, um fiskeldi, sérstakt ákvæði sem fjallar um innra eftirlit fiskeldisstöðva. Núverandi ákvæði um gæðastjórnun og innra eftirlit fiskeldisstöðva eru í 42.–44. gr. reglugerðar nr. 1170/2015, um fiskeldi. Þannig skal rekstrarleyfishafi almennt hafa eftirlit með starfsumhverfinu, þ.m.t. eldi lagardýra, heilbrigði þeirra, mannvirkjum og búnaði. Um er að ræða fyrirbyggjandi aðgerðir þar sem áhættuþættir í starfseminni eru greindir og viðmið skilgreind fyrir þau eftirlitsatriði sem vakta skal. Rekstrarleyfishafi eldisstöðvar skal þannig starfrækja virkt eftirlit þar sem skýrt kemur fram hvað á að vakta, hver á að annast vöktunina, hvenær og hvernig vöktunin fer fram. Innra eftirlit felur þannig í sér verklagsreglur, viðhaldsáætlanir og þjálfun starfsmanna.

Sjókvíaelði lýtur sérstökum reglum þegar kemur að innra eftirliti enda um áhættumeiri rekstur að ræða. Rekstraraðili í sjókvíaelði og landeldisstöðvum yfir ákveðinni stærð skal, sem hluta af innra eftirliti, starfrækja gæðakerfi þar sem fram koma verklagsreglur meðal annars um þjálfun starfsmanna og viðbragðsáætlanir. Við það er miðað að landeldisstöðvar sem hafa rekstrarleyfi með framleiðslumagn yfir 20 tonn skuli starfrækja gæðakerfi en þetta viðmið byggist á ráðgjöf Matvælastofnunar. Innra eftirlit sjókvíaeldisstöðvar skal jafnframt fela í sér vöktun á viðkomu sníkjudýra í eldinu, svo sem laxalúsar, í samræmi við leiðbeiningar sem fram koma í reglugerð sem ráðherra setur. Niðurstöður vöktunar skulu sendar Matvælastofnun sem metur hvort og þá hvaða aðgerða er þörf. Matvælastofnun er skylt að leita umsagnar Hafrannsóknastofnunar áður en ákvörðun um aðgerðir er tekin. Aðgerðir Matvælastofnunar vegna sníkjudýra geta haft áhrif á lífríkið og villta nytjastofna í næsta nágrenni. Því er mikilvægt að gætt sé allrar varúðar við framkvæmd slíkra aðgerða.

Með því að taka upp í lög sérstakt ákvæði um innra eftirlit, þar sem rekstrarleyfishafi ber ábyrgð á að sett sé á fót og starfrækt innra eftirlit, sem hefur það hlutverk að tryggja að starfsemin sé í samræmi við ákvæði laga og stjórnvaldsfyrirmæla, er ekki einungis verið að áréttá mikilvægi innra eftirlits heldur verður Matvælastofnun nú heimilt að draga úr tíðni eftirlits hjá rekstrarleyfishafa ef tiltekin skilyrði eru uppfyllt. Annars vegar þarf að liggja fyrir vottun frá faggiltum aðila eða frá alþjóðlega viðurkenndum aðila um að innra eftirlit fyrirtækisins uppfylli kröfur laga og reglna og hins vegar að starfsemin uppfylli viðmið Matvælastofnunar um frávík í opinberu eftirliti. Gert er ráð fyrir að Matvælastofnun ákveði leyfileg viðmið vegna frávíka í eftirliti stofnunarinnar.

Í ákvæðinu er jafnframt kveðið á um skyldu Matvælastofnunar að sannreyna með reglulegum hætti að framkvæmd innra eftirlits með starfseminni sé í samræmi við lög og reglur.

Með því að taka upp sérstakt ákvæði um innra eftirlit fiskeldisfyrirtækja í lög er einnig verið að gera Matvælastofnun kleift að leggja dagsektir á þá rekstrarleyfishafa sem brjóta gegn ákvæðum um innra eftirlit. Gert er ráð fyrir að sú heimild muni gera allt eftirlit með innra eftirliti fyrirtækja skilvirkara.

Um 16. gr.

Um er að ræða ýmsar breytingar á 14. gr. laganna sem fjallar um eftirlit og skýrsluskil.

Um a-lið. Í 3. másl. 1. mgr. 14. gr. laganna er áréttað að Matvælastofnun hefur eftirlit með velferð fiska auk heilbrigðis og heilnæmis eldisafurða.

Um b-lið. Í 2. mgr. greinarinnar er tíðni skila á rekstrarupplýsingum til Matvælastofnunar aukin. Samkvæmt frumvarpinu skal rekstrarleyfishafi skila Matvælastofnun skýrslu mánaðarlega um starfsemi sína en ekki árlega eins og gildandi lög kveða á um. Þessi breyting er nauðsynleg svo hafa megi fullnægjandi eftirlit með rekstrinum og þróun hans. Jafnframt er nú skýrt kveðið á um að rekstrarleyfishafi skuli skila upplýsingum um framleiðslumagn stöðvarinnar mælt í slátruðum fiski. Jafnframt á að skila upplýsingum um magn birgða af fiski mælt í lífmassa í samræmi við skilgreiningu þess hugtaks. Loks er það nýmæli að rekstrarleyfishafi skuli skila upplýsingum um snikjudyf, svo sem laxalús, ef vöktun hefur leitt í ljós viðgang slíkra dýra í eldinu. Í lokamáslíð 2. mgr. er skýrt tekið fram að Matvælastofnun hefur alltaf heimild til að kalla eftir frekari gögnum en greinir í 2. mgr. þegar tilefni er til.

Í þessu sambandi er rétt að benda á að skv. b-lið 17. gr. frumvarpsins verður stjórnvöldum heimilt að birta opinberlega upplýsingar úr eftirliti og niðurstöður úr eftirliti með fiskeldisfyrirtækjum auk upplýsinga úr framleiðsluskýrslum skv. 2. mgr. 14. gr. laga nr. 71/2008, um fiskeldi.

Um c-lið. Gert er ráð fyrir að 5. mgr. 14. gr. laganna falli brott en þar er gert ráð fyrir að Matvælastofnun sjái um afmarkaða þætti eftirlits með fiskeldi sem Umhverfisstofnun er falið samkvæmt lögum nr. 7/1998, um hollustuhætti og mengunarvarnir. Eftirlit Matvælastofnunar byggist á þjónustusamningi við Umhverfisstofnun. Þetta fyrirkomulag á eftirliti hafði það að markmiði að auka skilvirkni eftirlits gagnvart eftirlitsþegum sem ekki hefur orðið, enda fellur umhverfiseftirlit með fiskeldi ekki faglega að störfum Matvælastofnunar.

Í stað 5. mgr. koma tvær nýjar málsgreinar sem annars vegar áréttar að Matvælastofnun skuli heimill óheftur aðgangur til skoðunar og eftirlits, þar á meðal töku sýna, myndatöku, skoðunar á dagbók rekstrarleyfishafa, og hins vegar að rekstrarleyfishafa, forráðamanni eða starfsmönnum hans sé skylt að veita aðstoð við framkvæmd eftirlitsins og veita allar upplýsingar auk þess sem heimilt er að láta rekstrarleyfishafann greiða allan kostnað vegna þvingunarúrræða.

Um 17. gr.

Um a-lið (19. gr. a).

Hér er um að ræða nýtt ákvæði sem heimilar Hafrannsóknastofnun að stunda tímabundnar rannsóknir vegna fiskeldis í lögsögunni. Það er skilyrði að um sé að ræða tímabundna rannsókn. Ekki eru sett sérstök tímamörk rannsókna en rannsókn getur tekið nokkur ár. Hér getur verið um að ræða ýmiss konar rannsóknir, svo sem rannsóknir á eldisfisk við ýmis skilyrði í sjókvíum, eldisbúnaði eða hafbeitartilraun, þar sem heimtur eldisfisks eru rannsakaðar. Það er Hafrannsóknastofnun sem ákveður hvort slíkar rannsóknir fari fram á grundvelli þessa ákvæðis. Stofnunin getur gert þessar rannsóknir í samvinnu við aðra, bæði einstaklinga eða lögaðila og opinbera aðila eða einkaaðila. Ef rannsókn er gerð þar sem eldi er fyrir þarf að gæta þess að eldistilraun aukí ekki áhættu í því eldi og gætt sé allra varúðarsjónarmiða.

Það er ráðherra sem veitir leyfi til rannsókna skv. 1. mgr. eftir að umsókn hefur komið fram, þar sem fram koma upplýsingar um markmið og framkvæmd rannsóknarinnar.

Gera má ráð fyrir að Hafrannsóknastofnun muni viðhafa eðlilegt samráð við Matvælastofnun og Umhverfisstofnun um undirbúning og framkvæmd þessara rannsókna, en ekki er ástæða til að taka það upp í lagagreinina.

Um b-lið (19. gr. b).

Hér er um að ræða heimildarákvæði um opinbera birtingu upplýsinga úr eftirliti og niðurstöður úr eftirliti með fiskeldisfyrirtækjum auk upplýsinga úr framleiðsluskýrslum skv. 2. mgr. 14. gr. laga nr. 71/2008, um fiskeldi. Þannig nær ákvæðið til upplýsinga í lögbundinni framleiðsluskýrslu þar sem fram koma upplýsingar um útsetningu á seiðum, framleiðslumagn stöðvar mælt í birgðum af fiski, afföll fisks, uppruna fisks, slátrað magn úr eldiseiningu, stærð eldisrýmis og nýtingu þess, fôðurnotkun, sjúkdóma, viðkomu og vöktun laxalúsar og óhappa í rekstri auk annarra niðurstaðna úr eftirliti. Birta má niðurstöður eftirlits hjá einstökum rekstrarleyfishöfum. Matvælastofnun skal þó gæta þess að ekki séu afhent gögn um fjárhags- eða viðskiptahagsmuni fyrirtækja enda óheimilt að veita upplýsingar um atvinnu-, framleiðslu- og viðskiptaleyndarmál eða viðkvæmar upplýsingar um rekstrar- eða samkeppnisstöðu svo og aðra mikilvæga viðskiptahagsmuni sbr. upplýsingalög, nr. 140/2012.

Ákvæðið er í samræmi við kröfur tilskipunar ráðsins 2006/88/EB þar sem heimilt er að birta upplýsingar um sjúkdómastöðu hverrar eldisstöðvar og kröfur 5. gr. laga nr. 23/2006, um upplýsingarétt um umhverfismál, en þar er kveðið á um rétt almennings til aðgangs að gögnum, skráum og gagnagrunnum sem geyma upplýsingar um umhverfismál hjá stjórnvöldum, fyrirtækjum sem gegna opinberu hlutverki eða veita opinbera þjónustu og lúta stjórn hins opinbera og verktökum sem gegna opinberu hlutverki eða veita opinbera þjónustu á grundvelli samnings við stjórnvöld, með tilgreindum takmörkunum. Skv. 1. mgr. 10. gr. laganna skulu þau stjórnvöld sem falla undir lögjin vinna með almennum hætti að því að gera upplýsingar um umhverfismál aðgengilegar almenningi. Þá er einnig kveðið á um að stjórnvöldum beri ávallt að hafa sérstakt frumkvæði að upplýsingagjöf til almennings, sé ástæða til að ætla að frávik vegna mengandi efna í umhverfi geti haft í för með sér hættu eða skaðleg áhrif á umhverfi eða heilsu fólks eða dýra, sbr. 2. mgr. 10. gr. laganna.

Um c-lið (19. gr. c).

Hér er gert ráð fyrir nýju ákvæði sem skyldar Matvælastofnun til að greina opinberlega frá ákvörðunum um þvingunarúrræði og stjórnsluviðurlög. Um er að ræða ákvarðanir um aðgerðir sem gripið er til í alvarlegum tilvikum þegar fyrirtæki hafa gerst brotleg eða uppfylla ekki kröfur laga og reglna og verða ekki við tilmælum um úrbætur. Þessar upplýsingar eru þess eðlis að sjálfsagt þykir að almenningur fái vitneskju um þær. Gert er ráð fyrir að birting þessara upplýsinga muni fela í sér aukin varnaðaráhrif löggjafarinnar, þar sem slík birting skapar aðhald fyrir fyrirtækin. Þetta nýja ákvæði er í samræmi við og rökrétt viðbót við efnisákvæði b-liðar 17. gr. hér að framan.

Um 18. gr.

Með ákvæðinu er felld niður heimild stjórnar Umhverfissjóðs sjókvíaeldis til að veita veiðiréttarhöfum styrki úr sjóðnum til að mæta þeim kostnaði eða tekjumissi sem þeir hafa orðið fyrir vegna tjóns sem er ekki hægt að rekja til ákveðinnar eldisstöðvar. Um ákvæðið er fjallað nánar í almennum athugasemdum.

Um 19. gr.

Í a-lið ákvæðisins er gjald rekstrarleyfishafa í Umhverfissjóð sjókvíaeldis hækkað úr 12 SDR í 20 SDR fyrir hvert tonn sem heimilt er að framleiða samkvæmt rekstrarleyfi.

Í b-lið ákvæðisins er núverandi ákvæði 2. mgr. 20. gr. e sem segir að árgjald í sjóðinn skuli endurskoðað á fimm ára fresti fellt niður.

Um 20. gr.

Með greininni er mælt fyrir um framkvæmdaratriði komi til þess að starfsemi sé rekin í bága við lög um fiskeldi.

Um 21. gr.

Með greininni er mælt fyrir um framkvæmdaratriði komi til þess að starfsemi sé rekin í bága við lög um fiskeldi.

Um 22. gr.

Um a-lið (21. gr. d).

Með ákvæðum þessarar greinar er lagt til að Matvælastofnun öðlist heimildir til að leggja á stjórnvaldssektir vegna brota á nánar tilteknum ákvæðum laganna. Með ákvæðum greinarinnar er lagt til að við ákvörðun sekta skuli meðal annars taka tillit til þeirra hagsmuna sem í húfi eru, alvarleika brots, hvað það hefur staðið lengi, samstarfsvilja hins brotlega aðila og hvort um ítrekað brot er að ræða. Við afmörkun hámarks sektarfjárhæða var litið til þeirra hagsmuna sem um er að ræða og miðar ákvæðið þannig að því að tryggja að einstaklingar eða lögaðilar geti ekki hagnast á því að brjóta gegn ákvæðum laganna og fjárhæðir stjórnvaldssekta hafi almenn og virk varnaðaráhrif.

Gert er ráð fyrir að ákvörðun Matvælastofnunar um stjórnvaldssekt sé aðfararhæf og að sektir fari í ríkissjóð að frádregnum kostnaði við álagningu og innheimtu. Um ákvörðun og útreikning dráttarvaxta fer eftir lögum um vexti og verðtryggingu. Stjórnvaldssektum skal beitt óháð því hvort lögbrot eru framin af ásetningi eða gáleysi. Ákvæðið veitir Matvælastofnun heimild til þess að fella mál niður án viðurlaga í ákveðnum tilvikum sem lögfest eru í ákvæðinu. Er slík niðurfellingarheimild eðlileg í ljósi meðalhófs og byggist á fyrirmynd í öðrum lögum. Rétt þykir að um heimild sé að ræða og að lagt sé mat á sérhvert mál fyrir sig og að gætt verði samræmis milli mála.

Í lokamálsgrein ákvæðisins er kveðið á um að aðili máls geti skotið ákvörðun um stjórnvaldssekt til ráðherra og að kærufrestur sé þrjú mánuðir frá því að ákvörðun var tekin. Þá frestar málskot aðför. Aðili máls getur ávallt borið ákvörðun um stjórnvaldssektir undir dómstóla og ekki er nauðsynlegt að ákvörðun sé fyrst kærð til ráðherra. Líkt og áður hefur komið fram gilda reglur stjórnsýslulaga um alla meðferð mála þar sem kann að verða tekin ákvörðun um beitingu íþyngjandi úrræða.

Um b-lið (21. gr. e).

Ákvæðið kveður á um fyrningu sakar þannig að Matvælastofnun sé ekki heimilt að leggja á stjórnvaldssektir ef rannsókn hefur ekki hafist innan fimm ára frá því að háttsemi lauk. Víða í lögum þar sem stjórnvöldum eru veittar heimildir til álagningar stjórnvaldssekta vegna brota í atvinnurekstri er kveðið á um fimm ára fyrningartíma og rétt þykir að gera slíkt hið sama í þessum lögum.

Um c-lið (21. gr. f).

Hér er lagt til að lögfest verði ákvæði er kveður á um rétt einstaklings til að fella ekki á sig sök við rannsókn á stjórnsýslustigi. Á meðan slíkt almennt ákvæði er ekki í stjórnsýslulögum þykir æskilegt að inntak réttarins verði lögfest í þessum lögum þar sem stjórnsýsluviðurlög, sem talist geta viðurlög við „refsiverðu broti“ í skilningi 1. mgr. 6. gr. mannréttindasáttmála Evrópu, liggja við brotum á lögunum. Ákvæðið á aðeins við ef til staðar er „rökstuddur grunur“ um að viðkomandi hafi framið refsivert brot. Þykir eðlilegt að miða við að grunur yfirvalda sé svo sterkur að ástæða væri til að veita honum réttarstöðu grunaðs manns samkvæmt reglum sakamálaréttarfars. Þannig verði að vera til staðar aðstæður eða sönnunargögn sem bendi til sektar viðkomandi og rannsókn að beinast að honum sérstaklega en ekki stærri hópi manna. Ef til staðar er rökstuddur grunur um að viðkomandi hafi framið refsivert brot er honum aðeins skylt að veita upplýsingar ef unnt er að útiloka að þær geti haft þýðingu fyrir ákvörðun um sekt hans. Væri honum því t.d. skylt að veita upplýsingar um nafn sitt og heimilisfang. Ákvæðið er nauðsynlegt þar stjórnvaldssektir verða lagðar á rekstrarleyfishafa hvort sem hann er einstaklingur eða lögaðili. Þá kann rannsókn á stjórnsýslustigi jafnframt að leiða til þess að fram komi eftir atvikum vísbendingar um önnur brot sem kunní að varða refsingu skv. 22. gr. laganna.

Um 22. gr.

Með ákvæðinu er lagt til að d-liður 22. gr. laganna falli brott. Ákvæði d-liðar 22. gr. kveður á um refsíabyrgð einstaklinga, stjórnarmanna og framkvæmdastjóra rekstrarleyfishafa, vegna ótilgreindra brota á lögunum. Að meginstefnu til liggja tvennar ástæður til grundvallar því að lagt er til að stafliðurinn falli brott. Annars vegar má draga í efa að mögulegt sé að byggja á ákvæðinu í refsímáli þar sem það inniheldur ekki verknáðarlýsingu og tekur með ótilgreindum hætti til allra ákvæða laganna. Skortir því verulega á skýrleika ákvæðisins og þannig er það ófyrirsjáanlegt þeim sem kunna að sæta refsíabyrgð á grundvelli þess hvaða háttsemi sé lýst sem refsiverðri. Má því telja vafa á því að ákvæðið fullnægi skilyrðum 69. gr. stjórnarskrárinnar um skýrleika refsíheimilda. Hins vegar liggur til grundvallar breytingunni það sjónarmið að rétt sé að refsíabyrgð einstaklinga nái aðeins til alvarlegustu brota á lögunum. Almennt ber ekki að lýsa háttsemi einstaklinga refsiverða nema nauðsyn beri til þess. Í frumvarpi þessu er lagt til að Matvælastofnun fái heimild til álagningar stjórnvaldssekta vegna nánar tilgreindra brota á lögunum og með ákvæðum a–c-liða 22. gr. er tiltekin alvarleg háttsemi einstaklinga lýst refsiverð. Ekki verður því séð að nauðsyn krefjist þess að í lögunum sé almennt ákvæði sem lýsir alla háttsemi sem kunní að fara gegn ákvæðum laganna refsiverða fyrir einstaklinga.

*Um 23. gr.**Um a-lið (ákvæði til bráðabirgða I).*

Í ákvæðinu er kveðið á um í fyrsta lagi hvernig fara eigi með þær umsóknir um rekstrarleyfi sem eru til meðferðar hjá Matvælastofnun við gildistöku ákvæðisins í fjórðum eða hafsvæðum sem ekki er búið að meta til burðarþols við gildistöku ákvæðisins. Gert er ráð fyrir að þær umsóknir sem þannig er ástatt um falli niður. Þetta verður að telja eðlilegt tímamark að miða við þar sem skv. 1. mgr. 8. gr. gildandi laga skal fylgja umsókn um rekstrarleyfi burðarþolsmat fyrir viðkomandi sjókvíaeldissvæði. Þannig er umsókn ekki fullnægjandi samkvæmt gildandi lögum ef burðarþol viðkomandi hafsvæðis liggur ekki fyrir. Umsóknir um rekstrarleyfi sem falla þannig niður eru ógildar og skal úthluta eldissvæðum á grundvelli auglýsingar skv. 4. gr. a laganna. Samkvæmt þeirri grein ákveður Hafrannsóknastofnun þau svæði sem nýtt verða til

fiskeldis og auglýst verða en ekki umsækjandi sjálfur eins og nú er. Þar sem framangreindar umsóknir eru ekki fullnægjandi lögum samkvæmt er ekki gert ráð fyrir greiðslu skaðabóta til umsækjanda vegna útlagðs kostnaðar hans.

Í öðru lagi fjallar ákvæðið um rekstrarleyfi, sem eru í gildi við gildistöku ákvæðisins og taka til starfsemi í fjörðum eða hafsvæðum sem ekki er búið að meta til burðarþols við gildistöku ákvæðisins. Frumvarpið kveður á um að þessi rekstrarleyfi haldi gildi sínu. Ákvæði 4. gr. a um auglýsingu og úthlutun gilda ekki um þessi leyfi við endurnýjun ef rekstrarleyfið uppfyllir skilyrði þeirra laga sem um það gilda þegar gildistími þess rennur út. Annars fellur leyfið niður og viðkomandi eldissvæði er úthlutað skv. 4. gr. a laganna. Í þessum tilvikum er um gilt rekstrarleyfi að ræða og eldisstarfsemi þegar hafin. Fjárhagslegir hagsmunir geta hér verið miklir og ekki rétt að kollvarpa forsendum slíks rekstrar þannig að hann leggist af.

Um b-lið (ákvæði til bráðabirgða II).

Í þessu ákvæði er það áréttað í samræmi við ákvæði til bráðabirgða I að umsóknir um rekstrarleyfi fyrir sjókvíaeldi á hafsvæðum sem hafa verið metin til burðarþols við gildistöku ákvæðisins haldi gildi sínu. Þetta þýðir að þessi eldissvæði eru ekki auglýst opinberlega og úthlutað. Eldri regla gildandi laga um afgreiðsluröð umsókna á sama sjókvíaeldissvæði er áréttuð en umsóknir skal afgreiða í þeirri röð sem þær berast Matvælastofnun, enda fullnægi umsókn skilyrðum laga. Við endurnýjun rekstrarleyfa útgefna á grundvelli þessara umsókna skulu gilda kröfur laga, sem um þau gilda þegar gildistími þeirra rennur út. Rekstrarleyfi útgefin á grundvelli þessara umsagna ber þannig ekki að auglýsa og úthluta skv. 4. gr. a þegar kemur að endurnýjun þeirra ef þau uppfylla lagakröfur á þeim tíma þegar þau renna út. Að öðru leyti gilda ákvæði laganna um þessar umsóknir og rekstrarleyfi útgefin samkvæmt þeim.

Um c-lið (ákvæði til bráðabirgða III).

Ákvæðið skyldar Matvælastofnun til að endurskoða gildandi rekstrarleyfi vegna ófrjós lax fimm árum frá útgáfu rekstrarleyfisins enda liggi fyrir endurskoðaðar niðurstöður áhættumats erfðablöndunar innan þess tíma. Endurskoðun Matvælastofnunar skal taka til nýtingar leyfa vegna ófrjós lax.

Þar sem áhættumat erfðablöndunar verður lögfest með frumvarpi þessu munu umsækjendur um rekstrarleyfi á tilteknum svæðum fá heimild til að ala ófrjóan lax í umtalsverðu magni ef umsóknir þeirra verða samþykktar. Þannig getur komið upp sú staða að rekstrarleyfi þeirra hljóði upp á eldi á ófrjóum eldislaxi að hluta eða öllu leyti enda þótt þeir hafi einungis sótt um eldi á frjóum laxi. Þar sem það er alls óvíst hvort þessir rekstrarleyfishafar muni telja hagstætt að hefja eldi ófrjós eldisfisks í samræmi við heimildir er þörf á að taka afstöðu til þeirra tilvika þegar leyfilegt magn af ófrjóum laxi er ekki nýtt eða vannýtt. Í þessum tilvikum er rétt að fella niður slíkar heimildir og eftir atvikum úthluta þeim að nýju til fyrirtækja sem hug hafa á eldi ófrjórra laxa. Það mundi ráðherra gera með auglýsingu á grundvelli 4. gr. a laganna.

Niðurfelling heimilda miðast við tvenns konar tímamörk. Annars vegar þegar rekstrarleyfishafi hefur ekki hafið eldi á ófrjóum laxi við lok framangreinds fimm ára tímabils og hins vegar ef rekstrarleyfishafi hefur ekki nýtt helming eða meira af leyfilegu magni af ófrjóum laxi innan sjö ára frá útgáfu leyfis.

Magn eldisfisks samkvæmt þessari grein skal miðast við leyfilegan lífmassa eldisfisks.

Í lokamálsgrein ákvæðisins er það áréttað að þegar endurskoðað áhættumat erfðablöndunar samkvæmt ákvæðinu felur í sér auknar framleiðsluheimildir á frjóum laxi á tilteknu svæði

skuli sú aukning bætast hlutfallslega við leyfilegar framleiðsluheimildir rekstrarleyfa á þessu tiltekna svæði í samræmi við 7. gr. frumvarpsins.

Um d-lið (ákvæði til bráðabirgða IV).

Gert er ráð fyrir að þau starfsleyfi fyrir sjókvíaelði á hafsvæði sem ekki hefur verið burðarþolsmetið við gildistöku ákvæðisins, og leyfishafi starfsleyfis hefur ekki gilt rekstrarleyfi, falli úr gildi eftir gildistöku ákvæðisins. Með niðurfellingu þessara starfsleyfa er Hafrannsóknastofnun gert kleift að skilgreina hentug eldissvæði og hámarka nýtingu á þeim hafsvæðum sem eftir er að burðarþolsmeta þar sem ekki þarf að taka tillit til umsókna um rekstrarleyfi og starfsleyfi á þessum hafsvæðum.

Um e-lið (ákvæði til bráðabirgða V).

Samkvæmt nýju ákvæði til bráðabirgða skal þrátt fyrir ákvæði 7. gr. a frumvarpsins endurskoða áhættumat erfðablöndunar tveim mánuðum eftir samþykkt laganna. Eðlilegt verður að teljast að áhættumat erfðablöndunar sé endurskoðað fljótlega eftir að löggin eru samþykkt enda liggja þá fyrir lagaákvæði um framkvæmd áhættumatsins.

Um 24. gr.

Með greininni er lögð til eðlileg breyting á lögum um varnir gegn fisksjúkdómum varðandi þagnarskyldu aðila sem hlotið hafa faggildingun til eftirlits.

Um 25. gr.

Lagt er til í greininni að ef um er að ræða ráðstafanir sem Matvælastofnun leggur til vegna sjúkdóma eða sníkjudýra fiskeldis í netkvíum í söltu vatni eða sjó skuli leita samráðs um ráðstafanir við Hafrannsóknastofnun. Hafrannsóknastofnun hefur sérþekkingu á lífríki vatna og sjávar en aðgerðir Matvælastofnunar, t.d. lyfjagjöf eða böðun, geta haft áhrif á lífríki villtra nytjastofna svo dæmi sé tekið. Því er mikilvægt að haft sé samráð við stofnunina um aðgerðir.

Um 26. gr.

Ákvæðið gerir ráð fyrir breytingu á reglugerðarheimild laga nr. 60/2006, um varnir gegn fisksjúkdómum. Frumvarpið gerir ráð fyrir að ráðherra verði skylt að setja reglugerð sem mælir fyrir um aðgerðir vegna sníkjudýra í fiskeldi. Nauðsynlegt er að lögfasta skýra heimild fyrir stjórnvöld, ef þörf krefur, til að setja annars vegar reglur um vöktun sníkjudýra, sem plaga eldið, og hins vegar viðbrögð og framkvæmd aðgerða sem miða að því að hefta útbreiðslu þeirra.

Hér er ekki einungis horft til aðgerða sem felast í meðhöndlun á eldisfiski heldur einnig aðgerða stjórnvalda, sem fela í sér takmörkun á magni eldisfisks á eldissvæði.

Laxalús er nefnd í ákvæðinu sem ein tegund sníkjudýra en ákvæðið gildir um öll sníkjudýr sem leggjast á eldisfisk. Gert er ráð fyrir að slíkar reglur verði settar að höfðu samráði við Matvælastofnun.

Um 27. gr.

Í greininni er lagt til að 2. mgr. 58. gr. laga nr. 7/1998, um hollustuhætti og mengunarvarnir, sem kveður á um að Umhverfisstofnun skuli gera þjónustusamning við Matvælastofnun um að Matvælastofnun sinni afmörkuðum þáttum eftirlits Umhverfisstofnunar með fiskeldi og að nánar skuli kveðið á um umfang og tilhögun eftirlits og gerð og efni þjónustusamnings í reglugerð falli brott. Um greinina er fjallað nánar í almennum athugasemdum.

Um 28. gr.

Gert er ráð fyrir að lögín öðlist þegar gildi að því undanskildu að ákvæði um innra eftirlit fyrirtækja, um stjórnvaldssektir og opinbera birtingu upplýsinga öðlast gildi 1. janúar 2020 þannig að nægur tími gefist til undirbúnings í stjórnslunni og hjá rekstrarleyfishöfum. Sama gildir um breytta álagningu á framleiðslu til Umhverfissjóðs sjókvíaeldis.